

APROBAT
la Congresul de Constituire
al Partidului Politic "Puterea Oamenilor"

din 28 februarie 2021

ÎNREGISTRAT
la Agenția Servicii Publice
al Republicii Moldova

Nr. _____
din _____ 2021

PUTEREA OAMENILOR
Program Politic 2021 - 2031

INTRODUCERE

Moldova are nevoie de un plan de țară pentru 10 ani înainte. Un plan și o strategie de o foaie, simplu care toată lumea să-l înțeleagă. Nu reforme populiste și mișcări politice. Ne dorim o țară în care fiecare dintre noi să aibă o viață de calitate, construită de cetățeni activi și responsabili, care își aduc contribuția la realizarea și menținerea unor comunități deschise și solidare. Pentru asta, avem nevoie de un stat responsabil, care să asigure cadrul și sprijinul necesar pentru construirea unei Moldove prospere, cu loc și identitate bine definite în UE.

Dezvoltarea țării nu ține de ciclurile electorale. Dezvoltarea țării nu este despre un politician sau altul. Ne-am săturat să sperăm și să stăm cu gura căscată la apariția unui nou lider care ne promite cosmosuri. Am demonstrat că putem. Știm problemele reale ale țării și știm cum să le rezolvăm. Am mers sute de sate pe jos nu pentru a le promite oamenilor, dar pentru a cunoaște oamenii și problemele lor. Vrem să creăm poduri între comunități. Vrem viitor. Vrem să muncim. Am demonstrat până acum că sunt probleme grave în diferite domenii. Am criticat constructiv și am cerut să fie oprite hoțiile, am arătat cum pot fi ele oprite și ce trebuie de făcut. Am făcut demersuri la organele de drept. Hoții continuă să fure.

PUTEREA ESTE DOAR A OAMENILOR. Noi suntem o echipă de oameni care crede că ajunge. O comunitate de oameni care s-a săturat să aștepte schimbarea promisă din 4 în 4 ani. Noi suntem cei care nu ne vom opri să ajutăm oamenii. Noi vrem să contribuim împreună la o societate educată și informată. Noi vrem o societate care se respectă colectiv, dar și individual. O națiune mândră care să se ridice din genunchi, oameni care respectă statul și primește respect. Oameni care au încredere în instituțiile statului. Oameni uniți în jurul unor valori umane. Noi suntem cei care suntem ferm convinși că 30 de ani sărăcia s-a cuibărit adânc în caracterul nostru și asta ne dictează multe din decizii. Că educația a rămas la sapă de lemn și celor care ne-au condus le convine asta.

Noi știm că trebuie să treacă nu un an și nu doi. Nu un ciclu electoral și nu doi, ca Moldova să își trateze bolile pe care le are. Moldova are nevoie de un Scop, la care să subsemneze actualii și viitorii pentru a reuși să rupă cercul vicios al sărăciei pe care se învâрте. Și acest Scop trebuie să fie Omul. Istoria trebuie să meargă înainte, dar nu pe cerc. Noi vrem să rupem cercul. Noi nu mai vrem să fim o țară împrumutată ba de unii, ba de alții. Așa nu vom avea viitor. Acum 30 de ani am câștigat o țară și nu am știut și nu știm ce să facem cu ea, decât să o ciopărțim, sărăcim și învrăjbim.

Umblăm cu cerutul de decenii, la fiecare criză, ba la est ba la vest. Și tot ce ni se promite, e că vom fi ajutați din afară. De parcă trebuie mereu să fim conectați la aparate și singuri nu ne putem ridica pe picioare. Ni s-a creat mentalitate de asistat social, care mereu au nevoie de ajutor.

Noi, oamenii avem puterea! Puterea să condamnăm indiferența și hoția celor care s-au perindat pe la putere și au adus satele noastre într-o situație tragică. Într-o situație din care unele sate nu vor mai putea ieși. Noi putem scoate influența politicului asupra dezvoltării satelor și comunităților prin **Decentralizare**. Jocurile politice au dus la împărțirea pe culori a Tuturor. Dar toți au nevoie de ajutor. Toate satele și comunitățile trebuie ajutate. Noi ne-am săturat să auzim sus, jos, stânga, dreapta, slogane populiste și lupta împotriva stafiilor. Noi suntem pentru a rezolva problema de la firul ierbii și problemele reale ale oamenilor.

Puterea este a Oamenilor și tot ce există bun la noi în țară este strict datorită oamenilor și entuziasmului. Asta suntem, o echipă de entuziaști care știm cum și știm că dorim să rămânem la noi acasă și să trăim normal și bine și sănătos.

Care sunt **valorile** noastre? – omenia, grija față de familie, față de oameni. Credem în libertatea umană și în potențialul fiecăruia de a deveni ce își dorește. Statul trebuie să susțină acest potențial și să îl dezvolte la noi acasă, nu să îl exporte. Credem într-un statul responsabil, comunitățile solidare, cetățeanul activ și dezvoltarea durabilă.

CREDEM în Trei mari PUTERI:

Puterea EDUCAȚIEI și SĂNĂTĂȚII (Socială)

Puterea ECONOMIEI și AGRICULTURII (DEZVOLTĂRII DURABILE)

Puterea MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR (Ecologie)

Pe fiecare dintre ele venim cu probleme și obiective separate. Totodată, avem și 3 obiective transversale:

I. DIGITALIZARE

II. DESCENTRALIZARE

III. LUPTA CU CORUPȚIA SISTEMICĂ

Considerăm că, dacă vorbim de Digitalizare, fiecare domeniu în parte trebuie digitalizat. Lupta cu corupția trebuie abordată sistemică și luat în considerație domeniu separat. Iar Decentralizarea nu poate avea loc, atunci când nu ții cont de servicii sociale, de ape și de păduri.

PUTEREA EDUCAȚIEI

Context

Educația din Moldova se confruntă cu o serie de probleme **structurale**, care afectează negativ societatea și economia Moldovei. Cele mai importante probleme structurale includ **accesul redus** și **calitatea scăzută a actului educațional**. Principalii indicatori care ne arată problema accesului redus la educație sunt:

1. Moldova are una dintre cele mai mici rate de acces la educația timpurie pentru copiii de 0- 3 ani din Uniunea Europeană (media UE – 35,2%);
2. Rata de participare a adulților la programe de formare este cea mai mică din Uniunea Europeană, situată la doar 1,3% în 2019;
3. Rata de părăsire timpurie a școlii este nediscutabilă;
4. Moldova are cei mai mulți tineri șomeri. Astfel, pierde zeci de mii de tineri „pe drum”, oferindu-le calificări insuficiente pentru o carieră de succes;
5. Lipsa de calitate și prestigiu a educației profesionale și tehnice, precum și insuficienta integrare a acestora cu piața muncii;
6. 12 Miliarde MDL este bugetul pe educație, însă oricum nu este suficient, iar taxele ilegale colectate de părinții strâng ajung și ele la un miliard de MDL
7. 20% din copii ajung să termine studiile superioare.

Obiective

- I. **Reducerea ratei de abandon și colar timpuriu** la toate nivelurile de învățământ (inclusiv la nivelul secundar și cel de formare profesională) la o valoare de sub 12 % (obiectiv asumat în cadrul Comisiei Europene față de rezultatul de 16.4% abandon și colar timpuri înregistrat în 2018);
- II. Combaterea **analfabetismului** funcțional măsurat prin testele PISA aplicate de către O.E.C.D. (Organisation for Economic Co-operation and Development); în Moldova, în anul 2018, procentul de analfabetism funcțional a fost în medie de 44% pentru elevii de 15 ani care au participat la Testarea Internațională PISA;
- III. **Modernizarea curriculumului național** (conținut și metode) în vederea creării unui sistem de educație bazat pe valori și un set clar definit de competențe cognitive și metacognitive, adaptate la nevoile economice și sociale ale prezentului și viitorului precum și a procesului de evaluare continuă a performanței și colare;
- IV. Modernizarea **învățământului vocațional, profesional și tehnic**, precum și a celui în sistem dual în concordanță cu modernizarea Cadrului Național al Calificărilor; dezvoltarea infrastructurii, a conținuturilor curriculare și digitalizarea acestor tipuri de învățământ pentru formarea unor competențe profesionale și antreprenoriale superioare;
- V. Digitalizarea integrată a procesului de învățare în toate ciclurile de învățământ (începând cu cel primar), precum și a tuturor evaluărilor naționale pentru a crea astfel un sistem de învățământ de tip 4.0., adaptat revoluției tehnologice actuale;
- VI. Lupta cu taxele ilegale în toate instituțiile de învățământ.

PUTEREA Educației timpurii

1. Formula de implementare ”BANUL urmează copilul”, astfel banii să ajungă la fiecare copil
2. Grădinițe noi deschise în regiunile unde grupele sunt arhipline.
3. Plățile ilegale excluse
4. Infrastructură dezvoltată
5. Creșe noi deschise

PUTEREA Educației Preuniversitare

Beneficiarii serviciului public de educație:

1. Ș coala în serviciul copilului/tânărului
2. Ș coala în sprijinul familiei și al comunității
3. Ș coala în serviciul societății

Responsabilitatea pentru succesul serviciului public de educație:

1. Familia este primul educator
2. Profesorul este garantul educației de calitate
3. Liderul educațional este model de inovare și performanță
4. Ș coala autonomă unește forțele comunității locale

Dotare a ș colilor din toată țara cu laboratoare, echipamente și materiale didactice necesare pentru fiecare materie

MODIFICAREA CURICULEI (Misiunea principală este de a ajuta copiii să-și dezvolte propria pasiune, predispoziție, aptitudine sau talent, să sprijine dorințele, nevoile și tendințele fiecărui elev, punându-l în centrul actului educațional și modificând structurile și propriile aș teptări pentru a se plia pe nevoile și aș teptările lui).

- Comunicare în limba română și maternă
- Comunicare în limbi străine
- Competențe matematice (A) și competențe de bază în științe și tehnologii (B)
- Competență digitală
- A învăța să înveți
- Competențe sociale și civice
- Spirit de inițiativă și antreprenoriat
- Sensibilizare și exprimare culturală

Pentru educație se alocă resurse suficiente, în mod transparent și eficient.

Finanțarea educației se face în raport cu viziunea și strategia asumate, precum și cu performanțele înregistrate și nevoile existente, ținând cont de descentralizarea sistemului

educațional și capacitatea autorităților publice locale de a susține educația fără a afecta calitatea acesteia. Se asigură finanțare pentru resurse de învățare și pentru infrastructură educațională, conform standardelor naționale, inclusiv pentru extinderea cu prioritate a infrastructurii către acele zone în care cea existentă este insuficientă sau neadecvată. Finanțarea asigură resursele de învățare și infrastructură adecvate pentru elevii / studenții cu diverse forme de dizabilitate sau cu cerințe educaționale speciale. Datorită specificului învățământului în limbile minorităților naționale, precum și a dispersiei geografice mari, dar și a accesibilității reduse, se va asigura o finanțare mărită a costului standard per elev. Finanțarea este corelată cu obiectivele formulate la nivel național și cu cele asumate de fiecare instituție de învățământ. Sistemul de finanțare cuprinde mecanisme de compensare care, indiferent de algoritmul de finanțare folosit, garantează alocarea de resurse suficiente pentru a acoperi nevoile locale.

Educația și noile tehnologii – inovare în învățare

Reformarea sistemului de educație trebuie să acorde prioritate cerințelor lumii digitale moderne care să pregătească generațiile tinere pentru societatea și locurile de muncă ale viitorului, să dea coerență și utilitate competențelor digitale dobândite.

Necesitatea **creșterii numărului de profesori și specialiști în tehnologia informației** și care utilizează tehnologia în procesul de învățare au nevoie de măsuri imediate. **Puterea Oamenilor** își propune creșterea numărului specialiștilor IT absolvenți de învățământ superior în perioada 2021-2026, precum și creșterea semnificativă a ariilor și domeniilor în care intervin noile tehnologii. Avem în vedere deopotrivă creșterea competențelor digitale și a accesului la informație și conectivitate pentru întreaga populație, prin lansarea unor pachete de politici publice și măsuri pentru incluziune socială și pentru reducerea falilor între diversele categorii de populație.

Considerăm că este esențială și urgentă **o reformă a programei școlare**, care să permită pregătirea la nivel funcțional a noilor generații pentru era digitală, indiferent de materia și specializarea ulterioară și pregătirea profesorilor pentru utilizarea tehnologiei în procesul de predare. Pentru aceasta, trebuie luată în considerare creșterea numărului de domenii cu componentă digitală, a specializărilor, inclusiv interdisciplinare și a numărului de locuri alocate în cadrul universităților, adaptând astfel într-un mod dinamic mediul universitar la cerințele societății actuale și ale mediului de business, unde componenta digitală este esențială.

Apreciem că trebuie create în cel mai scurt timp **programe naționale informale cu tematici digitale** prin crearea unui program de școli de vară cu tematici digitale pentru liceeni, unde vom încuraja activitățile extrașcolare și proiectele personale utilizând noile tehnologii digitale în tandem cu un program de vouchere de acces la hub-uri tech (tech-hubs) private și platforme de e-learning. Aceste inițiative trebuie însoțite de implementarea unui program de burse internaționale de studiu în vederea încurajării performanței, expunerii la mediul internațional și familiarizării liceenilor cu ultimele tehnologii și metode de lucru din Europa și SUA, creând astfel posibilitatea unei baze de selecție a viitorului leadership cu competențe digitale avansate în cadrul societății noastre.

Sprijin pentru școala online

Contextul epidemiei COVID-19 a forțat sistemul educațional moldovenesc să se adapteze rapid la nevoia de organizare a educației la distanță pentru învățământul preuniversitar. Perspectiva Organizației Mondiale a Sănătății estimează că obținerea unui vaccin pentru epidemia cu virusul SARS-COV2 este posibil să aibă loc peste 1,5-2 ani. Până atunci, sistemul educațional va fi cel mai probabil forțat să funcționeze flexibil, cu o puternică componentă online. Una din cele mai mari probleme ale sistemului educațional a fost și este cea a lipsei competențelor digitale în rândul cadrelor didactice (de multe ori, elevii fiind mai familiari cu tehnologia).

În acest moment, în afara structurii clasice de funcționare ierarhică de sus în jos - Minister, Inspectorate, unități școlare – și cu puținul sprijin oferit, cadrele didactice sunt lipsite de programe de instruire și formare de competențe digitale și competențe pedagogice online. De asemenea, pe fondul unei penurii de specialiști IT și administratori de rețele, unitățile școlare au de suferit.

În acest context atipic de pandemie, dar și pentru a asigura procesul de tranziție de la învățarea în clasă la învățarea prin intermediul echipamentelor tehnologice, este necesară crearea unor echipe dedicate responsabile de asigurarea tranziției educației din Republica Moldova la noul mod de organizare și predare online.

Demararea unui program național (cu durată de patru ani), recrutarea de personal specializat, care să furnizeze pentru toate unitățile școlare din zonă servicii de:

- analiză de nevoi tehnologice ale unităților școlare;
- sprijin în achiziționarea de tehnologie în baza programelor naționale sau europene;
- sprijin în instalarea și darea în folosință a tehnologiei achiziționate;
- furnizarea de programe de dezvoltare competențe digitale pentru cadrele didactice;
- suplینirea predării online a orelor de Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC) pentru colectivele școlare care nu beneficiază de cadre didactice specializate.

PUTEREA SPORTULUI ȘI MIȘ CĂRII

- 1. Dezvoltarea infrastructurii sportive**
- 2. Promovarea sportului pentru persoanele cu dizabilități**
- 3. Susținerea loturilor naționale și a sportului profesionis**
- 4. Creșterea rolului educației fizice și sportului în sistemul național de educație**
- 5. Câte un bazin olimpic în fiecare centrul raional**

PUTEREA Învățământului superior - integritate și performanță

Reforma universităților pentru a spori performanța, autonomia și adecvarea lor socială:

1. Actualizarea modului de finanțare a universităților în concordanță cu obiectivele de dezvoltare națională, cu misiunea asumată și cu performanța asociată obiectivelor strategice. Principiul de bază este că finanțarea trebuie să urmeze performanța și interesele strategice ale Republicii Moldova;

2. Clasificarea universităților în funcție de performanță, de misiunea asumată și de rolul pe care îl joacă la nivel internațional, național sau regional; acest lucru se va face prin finalizarea dezbaterii și asumarea unei metodologii transparente de clasificare a universităților și ierarhizare a programelor de studii;
3. Consolidarea autonomiei universitare, prin completarea cadrului legal, în sensul flexibilizării utilizării finanțării de bază și veniturilor proprii, pentru susținerea activităților didactice și de cercetare, inclusiv pentru cheltuieli de capital, în paralel cu creșterea răspunderii publice a universităților față de transparența decizională și financiară a acestora;
4. Utilizarea eficientă a resurselor și creșterea competitivității în plan internațional, prin încurajarea creării de consorții universitare performante de tipul universităților metropolitane (modelul francez), care să asigure și o cooperare intensificată între universități și institute de cercetare;
5. Promovarea unor politici publice care să încurajeze înființarea de către universități a programelor de studii interdisciplinare, ca de exemplu *artificial intelligence*, *behavioral economics*, *cognitive sciences*, corelate cu cererile de pe piața forței de muncă;
6. Aplicarea unitară la universitățile de stat multiculturală a legislației specifice în vigoare;
7. Continuarea implementării masteratului didactic, pentru a avea o resursă umană bine pregătită și adaptată în scopul formării actualelor generații de elevi prin aplicarea unor tehnici pedagogice apte pentru ca aceștia să dobândească competențe și abilități suficiente pentru dezvoltarea personală și profesională. Astfel, vom avea un corp profesionalizat de cadre didactice bine pregătite, la curent cu cele mai noi tehnici pedagogice. Abordarea formării inițiale pentru cariera didactică într-o nouă paradigmă pentru a asigura posibilitatea unor trasee multiple de acces în carieră;
8. Pregătirea profesorilor pentru învățământul preuniversitar necesită reintroducerea dublelor specializări la nivel de licență și consolidarea actualelor masterate didactice astfel încât să existe ca și rezultat o diplomă de profesor cu dublă specializare. Totodată, pentru a asigura eficient și la nivel calitativ superior formarea cadrelor didactice pentru sfera preuniversitară, trebuie alocată o finanțare mărită pregătirii pedagogice a cadrelor didactice, fiind necesară creșterea substanțială a cotei de finanțare alocată studenților care se înscriu la modulul I și II. Se impune și regândirea funcționării Departamentelor pentru Pregătirea Personalului Didactic;
9. Consolidarea studiilor terțiare non-universitare, ca nivel superior de pregătire al rutei profesionale, cu precădere în domeniile deficitare pe piața muncii, ținându-se cont de tendințele actuale ale pieței muncii și de migrația forței de muncă;
10. Asigurarea cadrului legal pentru dezvoltarea în universități de rute diferențiate de carieră pentru cercetători și cadre didactice: posturi exclusiv didactice, posturi exclusiv de cercetare și posturi mixte;
11. Asigurarea cadrului legal pentru plata finanțării per elev pentru universitățile acreditate, cu predare în limba minorităților naționale, pentru specializările care nu se află în oferta niciunei instituții de învățământ din sistemul public din Moldova, cu predare în limba minorității respective;
12. Asigurarea sprijinului financiar pentru studenți prin stabilirea unui quantum minim al burselor studentești;
13. Participarea reală a studenților în luarea deciziilor – prin garantarea a minimum 25% reprezentare în toate structurile decizionale sau consultative universitare, inclusiv 25% la procesul de alegere al rectorului;

14. Finanțarea de baza trebuie făcută pe baza unui cost standard, nu pe bază de coeficienți stabiliți acum 25 de ani, cu menținerea finanțării suplimentare pentru învățământul în limbile minorităților naționale;

PUTEREA ECONOMIEI

Context:

Sectorul privat din Moldova reprezintă principala sursă de creștere economică.

Conform datelor statistice pentru 2018, R. Moldova avea:

1. PIB de **192 509** mln Lei
2. 56 463 total companii
3. 540 277 total personal
4. 356 663,48 mil lei - venituri din vânzări
5. 24 624 - au suferit pierderi
6. Cifra de afaceri de 310 556 235 800 Lei
7. Profit net de 21.0 mld. Lei,

Pentru IMM:

8. 55705 - IMM
9. 24 517 - au suferit pierderi
10. 328 018 - angajați.

Totodată, dacă luăm în calcul economia subterană și banii care circulă în economia neagră, avem 3,3 mld. \$ - economia subterană, conform MIMIC Friedrich Schneider.

Prin urmare, deși peste 65% din afaceri sunt create și activează în mun. Chișinău, creând peste 70 la sută din totalul locurilor de muncă din Republică, generând peste 72% din veniturile din vânzări pe țară și cca 93% din impozitul pe venitul activității de antreprenariat, colectat la bugetul de stat.

Politica guvernamentală încearcă să investească în zona rurală, în timp ce practica modernă sugerează că o abordare orientată spre creșterea întreprinderilor ar trebui să se concentreze în primul rând pe polii de dezvoltare.

Criza COVID:

Modelul de dezvoltare a RM, este bazat preponderent pe stimularea consumului și implicit pe creșteri conjuncturale. Criza sanitară globală provocată de pandemia Covid-19 și efectele economice și sociale determinate de aceasta au arătat vulnerabilitățile Moldovei în fața unor șocuri externe. Toate sunt generate de modelul de administrație și dezvoltare economică și socială promovate de guvernare în ceea ce privește capacitatea instituțiilor publice și a economiei țării de a face față unor astfel de crize.

Deficit bugetar nesustenabil, la care se adaugă deficite comerciale, criză în sănătate, crică socială, an electoral, buget social, etc. Toate acestea marchează în mod clar necesitatea schimbării actualului model economic. Este momentul de a privi un pic mai departe și a ne orienta spre stimularea și dezvoltarea capitalului și a competitivității companiilor, anume pe investiții în domenii-cheie! Încetșor de pregătit economia pentru tranziția către o economie durabilă.

Scopul PPO:

Provocarea cea mai importantă este combaterea și limitarea efectelor crizei COVID-19 asupra sănătății și economiei, ceea ce impune adoptarea unor măsuri economice de redresare și de creștere a încrederii populației.

Obiective PPO:

1. Schimbarea paradigmei spre o creștere economică, nu doar socială
2. Stabilirea domeniilor-cheie pe țară
3. Transformarea digitală a administrației publice în contextul economic
4. Utilizarea antreprenorilor ca și generatori de idei noi, care pot soluționa problemele social-economice ale regiunii. Aceștia pot fi implicați atât la etapa de identificare a problemelor, elaborare și validare a soluțiilor, cât și ulterior la implementarea acestor soluții.
5. Stimularea investițiilor publice, având în vedere decalajele investiționale și de dezvoltare care se înregistrează între regiunile țării.
6. Utilizarea integrală a banilor bugetați și a fondurilor/credite europene și de atragerea investițiilor străine directe într-o manieră CONJUGATĂ.

Pe termen vom:

Asigura capitalul de lucru necesar pentru întreprinderile afectate de COVID-19 ca urmare a închiderii temporare a activităților, sau a reducerii cererii de consum, sau a întreruperii din lanțul de aprovizionare.

Cum?

Prin programe de acces la finanțare pentru capital de lucru.

Investiții cu garanții de stat

Granturi și scheme de ajutor de stat pentru investiții noi.

Granturi și scheme de ajutor de stat pentru reluarea sau reconversia activităților economice.

Politici bugetar fiscale.

Ideal ar fi:

Dezvoltarea instrumentelor financiare noi care să ducă pe termen mediu la o transformare modernă a economiei pentru stimularea capitalizării companiilor, asigurarea lichidității în economie prin scheme de garantare a instrumentelor de plată, încurajarea investițiilor private în domenii economice strategice printr-un fond de investiții de tip private equity, sprijinirea proiectelor de investiții publice și private prin sectorul bancar.

Activități sau măsuri cu impact fiscal pentru sprijinirea populației și mediului de afaceri:

I. UTILIZAREA BANILOR BUGETAȚI pentru granturi.

150 mln MDL granturi ODIMM (+bani rămași din 2019)

150 mln MDL Fondul de Garantare

+

50 mln bugetați recent pentru IMM

997 mln MDL AIPA

+

100 mln MDL bugetați

Procesul a rămas la fel de birocratic, ca și până în contextul COVID, acești bani trebuie injectați în economie, dar nu să-i țină la conturile instituției.

II. Nu există nici un program dedicat întreprinderilor ce au suferit de criză

Este nevoie de un program pentru susținerea lichidităților în economie.

Există necesitatea de instrumente financiar-bancare de creștere a capitalizării și de finanțare a investițiilor

III. Amânarea termenului de plată pentru impozite, TVA, etc.

În primul rând, toți au fost nevoiți să plătească din iunie, dar fără bani, din ce să plătească?

IV. Au spus că nu se vor calcula dobânzi și penalități de întârziere pentru obligațiile fiscale scadente pe perioada stării de urgență - s-au calculat și s-au plătit!

V. INDEMNIZAȚIILE DE ȘOMAJ TEHNIC - Câte persoane au încasat? Nici o informație,

Nu există informație - câte contracte au încetat? Câte firme au falimentat? Proces de faliment - foarte și foarte greu.

E nevoie nu doar de indemnizații, dar de un PROGRAM DE SUSȚINERE ȘI PROTEJARE A LOCURILOR DE MUNCĂ AFECTATE DE CRIZĂ

VI. Măsuri de digitalizare și de debirocratizare în Administrație și Economie. Ce se aude cu programul Eguvernare și milioanele de acolo?

Programul de TRANSFORMAREA DIGITALĂ a MOLDOVEI

VII. Identificarea Domeniilor și Priorităților de Dezvoltare în Economie

1. Agricultură
2. Turismul
3. Producerea
4. Serviciile

VIII. Spații publice date în regim de incubare, nu doar în municipiu. O politică față de chirii și spații.

PUTEREA Agriculturii Durabile

Satisfacerea necesităților prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface nevoile proprii.

Context

În agricultura noastră persistă problemele structurale și tipologia unei agriculturi polarizate: o agricultură la scară mică (subzistență și semisubzistență), care se practică în exploatații foarte mici și

mici, neconectate la piață, și o agricultură modernă și performantă, care se practică în ferme mari, comerciale.

Gradul redus de organizare, asociere și cooperare între fermieri, în special cei mici și mijlocii, contribuie la persistența problemelor structurale, alături de lipsa cadastrului și de amânarea “sine die” a rezolvării problemelor legate de retrocedările funciare.

Structura producției agricole din Moldova este dezechilibrată, fiind orientată către producția vegetală, în timp ce sectorul animal și sectorul procesării, care produce mărfuri cu valoare adăugată mare, au suferit un declin puternic de-a lungul ultimelor trei decenii, nereușind să se redreseze și să înceapă să reechilibreze balanța comercială.

Faptul că majoritatea sprijinului direct a fost în Moldova, legat de suprafață, a perpetuat viciile structurale prin orientarea spre o agricultură cu produse cu valoare adăugată scăzută, care a condus la importuri masive de produse procesate cu valoarea adăugată mare, fenomen care persistă deja de peste 20 de ani. Fluctuația producțiilor agricole și volatilitatea prețurilor sunt și o consecință a acestei structuri dezechilibrate, orientate spre produse vegetale, a căror productivitate este direct influențată de condițiile meteo.

O altă problemă care a influențat negativ competitivitatea sectorului agroalimentar din Moldova este trecerea de la comerțul socialist la cel de tip occidental. Noi nu am fost pregătiți să facem față modului de comercializare bazat pe marketingul practicat de marii retaileri, producătorii moldoveni neavând capacitatea și exercițiul adaptării la aceste schimbări radicale.

În mediul rural **NU există încă o „clasă de mijloc”**, care să se compună din fermieri medii sau ferme de tip familial și antreprenori non-agricoli, deserviți de servicii și infrastructură de bază, prin care satul moldovenesc să intre în modernitate și să atragă investiții și tineri. Apariția agriculturii de mijloc și clasei de mijloc în rural este un proces îndelungat și un obiectiv dificil de atins, lucru demonstrat de dinamica dezvoltării lente din ultimii 20 de ani. Printre motive, pe lângă cele prezentate, un impact major l-a avut incoerența politicilor de susținere din ultimele decenii, care a dat agriculturii de mijloc șanse minime de supraviețuire, iar politicile prociclice și incoerente au condus la o evoluție economică și demografică sub așteptări și nu au condus la o minimă bunăstare.

VIZIUNE

Ne propunem să transformăm „handicapul” de astăzi al satelor noastre într-un avantaj socio-economic prin dezvoltarea durabilă a mediului rural și prin încurajarea și sprijinirea dezvoltării unei clase de mijloc la sate.

Ne dorim ca Moldova să **și poată asigura securitatea alimentară** și să fie un jucător important în comerțul agroalimentar european și internațional, prin dezvoltarea sectorului agricol în mod durabil și competitiv, capabil să exporte produse cu valoare adăugată înaltă în condițiile provocărilor la nivel global.

Prezervarea resurselor naturale și contracararea schimbărilor climatice reprezintă condiții esențiale pentru agricultura viitorului, iar realitățile cotidiene ne demonstrează că trebuie luate măsuri urgente în acest sens. Conectarea cercetării agricole autohtone cu cercetarea din

domeniile conexe, cum ar fi mediul și schimbările climatice, precum și cu institutele și centrele de cercetare, trebuie să reprezinte o prioritate. Este important să se pună accent pe conștientizarea agricultorilor cu privire la riscurile legate de pierderile de producție și volatilitatea prețurilor, precum și cu privire la măsurile care se impun pentru contracararea efectelor schimbărilor climatice.

Consolidarea comunităților rurale și eradicarea sărăciei reprezintă un pilon important al viziunii Puterea Oamenilor pentru spațiul rural. **Chintesența politicii noastre sunt oamenii și nevoile lor**, iar obiectivele și direcțiile de acțiune converg spre acest deziderat. Ne propunem să schimbăm realitatea oglindită astăzi în statistici, care arată că gradul de sărăcie este foarte mare, inclusiv în rândul celor care produc hrana, respectiv în mediul rural. Mediul rural poate asigura bunăstare și condiții de viață apropiate cu cele din mediul urban (inclusiv prin încurajarea dezvoltării „satelor inteligente”).

Ne dorim să asigurăm un nivel ridicat de coerență a politicilor din agricultură, mediu și dezvoltare rurală prin valorificarea inteligentă și durabilă a terenurilor agricole, a forței de muncă și a capitalului și prin inovare. Administrația va fi suplă și profesionalizată, conectată digital.

Puterea Moldovei sunt micii Producători

Creșterea competitivității și a performanței economice a fermierilor mici și mijlocii prin acces la: know-how, forme asociative și centre de colectare cu servicii integrate („food hubs”) și la canale de vânzare variate.

Agricultura noastră are o structură atipică pentru o țară europeană: cu câteva mii de ferme foarte mari și câteva milioane de gospodării țărănești foarte mici. Moldova trebuie să adopte ca obiectiv strategic dezvoltarea segmentului de ferme mici și mijlocii, care pot rezista pe piață și ridica satul moldovenesc, prin dezvoltarea clasei de mijloc în mediul rural. Politicile statului nostru nu încurajează acest segment. Lipsiți de informații dedicate segmentului, ușor accesibile și clare, fermierii mici și medii sunt deseori lipsiți de chiar instrumentele care îi pot ajuta să devină mai performanți și mai profitabili.

Pandemia COVID-19 a agravat problema, lovind cel mai dur exact agricultorii de mijloc, dependenți de vânzările în piețe. A revelat o dată în plus nevoia unei mai bune organizări a lanțului de aprovizionare, mai ales în sectoarele cu valoare adăugată înaltă – legume, fructe, lapte, miere.

Obiectivul „clasa de mijloc la sate”.

Problema cea mai mare a agricultorilor mijlocii din Moldova este accesul la piețele din orașe (dominate de supermarketuri, unde este nevoie de cantități constante și la calitate standardizată). Pentru a putea vinde acolo, agricultorii mijlocii au nevoie să se asocieze. Adiacent, asociațiile pot gestiona centre de colectare cu asistență integrată – *food hub*. Un *food hub* nu este doar un depozit, este un centru care furnizează de la ambalare la marketing, distribuție etc.

Acestea sunt cele două obiective la care se angajează Puterea Oamenilor : politici publice care să dezvolte rapid și masiv asocierile; și *food hub*-urile, extinzând în politici naționale experiențe-pilot dezvoltate de mediul privat, care au funcționat.

PUTEREA MEDIULUI ÎN CARE TRĂIM

Context

Întreaga noastră viață este legată de mediul în care trăim. Este tot mai limpede pentru fiecare dintre noi acest lucru. Suntem îngrijorați de schimbările climatice și știm că la originea lor ne aflăm și noi, oamenii. Progresul societății umane are un cost, căci exploatarea și consumul resurselor naturale produc efecte secundare, din păcate cu implicații tot mai grave. Avem uneori aroganța de a afirma că vrem să salvăm planeta. Uităm că, indiferent ce am face noi, planeta va continua să existe. Cei pe care trebuie să-i salvăm suntem chiar noi.

Considerăm că este esențial să luăm în considerare aceste aspecte atunci când ne gândim la dezvoltarea noastră ca societate. De aceea este important să planificăm cu grijă modul în care folosim teritoriul țării, să protejăm mediul natural și biodiversitatea ecosistemelor care îl compun, să practicăm o agricultură sustenabilă, să dezvoltăm și utilizăm surse de energie verde cât mai diversificate. Iar pentru a integra toate acestea într-o strategie coerentă de dezvoltare durabilă trebuie să acordăm atenția cuvenită unui domeniu neglijat, planificarea și amenajarea teritorială.

Ecologia Moldovei în 3 teze:

1. Țara cu cele mai multe gunoști pe cap de locuitor din Europa.
2. Țara cu cea mai mică suprafață de pădure din Europa.
3. Țara cu cel mai ridicat risc de secetă din Europa.

PUTEREA SORTĂRII GUNOIULUI ȘI RECICLĂRII

În Republica Moldova avem peste 2000 de gunoști. 99% din ele sunt ilegale și nu corespund legislației de mediu. Acestea reprezintă adevărate bombe ecologice care intoxică apa, solul și aerul.

Prioritatea zero este înlocuirea treptată a tuturor gropilor neconforme cu gropi de deșeuri ecologice regionale mai puține și mai moderne. Acest scop poate fi atins în 4 ani, prin modificări la legislație care să urmeze două direcții majore de acțiune:

1. Un proces activ de închidere a gropilor de gunoi neconforme prin eliminarea avantajelor actuale de cost și introducerea unei suprataxe;
2. Încurajarea dezvoltării gropilor de deșeuri ecologice, conform normelor UE, prin stimularea fiscală a primăriilor să modernizeze sau să construiască gropi de gunoi ecologice. Localitățile unde vor opera gropi de deșeuri ecologice conforme vor beneficia de sistem diferențiat de taxe (de 10 ori mai mic) care va alimenta direct bugetul local.

Aceste două direcții majore vor descuraja apariția unor gunoști noi neautorizate, vor transforma în timp rețeaua deșeurilor în una ecologică și profitabilă, va încuraja primăriile și sectorul privat să colaboreze pentru a beneficia reciproc de la procesele de colectare selectivă și reciclare a gunoiului prin:

1. Crearea de servicii de colectare separată a gunoiului la sursă;
2. Dezvoltarea sistemelor logistice de transport și a centrelor intermediare;

3. Conectarea centrelor intermediare cu uzinele de sortare, compostoare, ardere pentru a crea produse reutilizabile – biogaz, fertilizatori, hârtie, plastic, metal, energie, combustibil derivat și altele.

Fără gunoaie în natură

Reducerea cantităților de ambalaje care în loc să fie reciclate ajung să polueze mediul, prin introducerea unui sistem național de returnare voluntară a ambalajelor: lăsăm garanție, ducem ambalajele înapoi și recuperăm garanția. Un parteneriat real și reciproc avantajos între stat și cetățeni. Moldova se confruntă cu o problemă majoră de abandon a deșeurilor municipale pe spații publice (*littering*), de unde acestea ajung în sol sau în cursuri de apă.

Cel mai afectat este mediul rural, deoarece acolo rata de acoperire cu servicii de salubritate este mai mică decât în urban, iar deșeurile conțin în general mai multe ambalaje. Un sistem de garanție ar fi deci cu atât mai util și eficient pentru mediul rural, unde și veniturile medii sunt mai mici, iar garanția ar fi mai atractivă.

Sistemul de garanție-returnare se bazează pe returnarea voluntară a ambalajelor, garantată de un stimulent financiar: o sumă-depozit achitată de consumator la cumpărarea produsului și recuperată la predarea ambalajului gol în centre de colectare. În practică, este vorba cel mai adesea de recipiente de băuturi confecționate din materiale plastice, sticlă sau metal.

Analize comparative pe țări care au introdus de curând acest sistem demonstrează că el a avut un impact major în scăderea poluării prin aruncarea necontrolată de deșeuri de ambalaje. În Cehia s-a redus cu 90% *littering*-ul provenit din ambalajele de băuturi acoperite de sistem; per total, aruncarea necontrolată de deșeuri a scăzut cu 30%. În cele 11 state UE care au asemenea sisteme funcționale, rata de returnare variază între 87 și 96%.

În afară de impactul pozitiv asupra mediului, simulări făcute pe bază comparativă arată că sistemul ar genera în jur de 2.000-2.200 de locuri de muncă suplimentare, direct și indirect, cu salarii în jur de media pe economie. Pe lângă acestea, efecte sociale pozitive pot apărea dacă formalizăm activitatea collectorilor informali, activitate care există și în prezent, neformalizat.

PUTEREA Pădurilor / Salvăm Pădurile Moldovei

În Republica Moldova avem 380 mii ha de pădure, dintre care, anual se taie 27 de mii ha, dar se sădesc 4 mii de ha. Cu un asemenea ritm, Moldova, în curând va rămâne fără păduri.

Adoptarea unei noi strategii forestiere naționale. Viitoarea strategie forestieră națională va trebuie să fie armonizată atât cu strategiile din domeniul forestier de la nivel european și i nivel internațional, cât și i cu alte politici sectoriale/ trans-sectoriale relevante și i să se axeze pe principiile rezultate din procesul de consultare demarat în iulie 2020 cu factorii interesați din domeniu;

Acces public al cetatenilor pietonal si cu bicicleta in toate tipurile de paduri;

Program multianual Impădurim Moldova – Plantarea a 10 milioane puiți forestieri în perioada 2021-2031– echivalentul a aproximativ 10.000 ha, dar nu mai puțin de 1 milion puiți/an. Accentul se va pune pe împăduriri în afara fondului forestier național și extinderea

acestui, prin împădurirea terenurilor degradate și înființarea de perdele forestiere de protecție.

În următorii 4 ani ne propunem să oprim dezmațul care are loc cu pădurile noastre prin dezvoltarea și promovarea politicilor publice care să contribuie la:

1. Scoaterea Agenției MoldSilva de la autogestiune și transformarea acesteia într-o instituție care să își schimbe filosofia de activitate de la obținerea de profit către protecția pădurilor;
2. Inventarierea Fondului Național de Păduri;
3. Lichidarea întreprinderilor și ocoalelor silvice și crearea unor structuri noi care să gestioneze în ansamblu un corp de pădure, dar nu în baza delimitărilor administrative;
4. Eliberarea din funcții a tuturor pădurarilor fără studii în domeniul forestier și deschiderea ușilor pentru tineri specialiști;
5. Dezvoltarea planurilor de management pentru toate parcurile și rezervațiile naturale;
6. Triplarea capacităților de producere și de sădare a puieților pentru necesitățile de împădurire;
7. Modernizarea inventarului utilizat la plantare pentru a crește suprafețele regenerate anual.

Un aspect deosebit de important va fi pus pe crearea perdelelor forestiere în perimetrul la:

1. Râuri și lacuri – pentru a scădea riscul de a seca și a păstra debitul chiar și în verile fără ploi;
2. Terenuri agricole – pentru a menține ceoziomul și a evita eroziunea solului;
3. Localități – pentru a oferi un grad mai înalt de protecție pentru vânturi puternice și cataclisme naturale;

PUTEREA RÂURILOR și APELOR / Apele Moldovei

Datele oficiale spun că în Moldova avem 3620 de râuri, 4200 de lacuri și 200 000 de fântâni. În fiecare an, în sistemul nostru hidrografic seacă peste 200 de lacuri, iar râuri cu debit pe tot parcursul anului, în afara de Prut și Nistru, nu au mai rămas. Oamenii în sate deja resimt criza ecologică în care suntem atunci când fântânile din mahalale întregi rămân fără apă pe parcursul verii. Conform World Resources Institute, Moldova este pe locul 1 din Europa la indicatorul risc de seceta.

Aceste cifre impun prioritizarea acestui domeniu, deoarece apa nu doar că este o resursă strategică pentru dezvoltarea unui stat, dar este vitală în cel mai direct mod pentru oameni. Astfel, pentru a putea redresa în termen mediu situația catastrofală a Apele Moldovei vom promova următoarele măsuri:

1. Reformarea fundamentală a Agenției “Apele Moldovei” dintr-o instituție de reglementare în una de acționare;
2. Elaborarea de planuri de management pentru cel puțin 20 cele mai mari râuri din Moldova;
3. Să fie sădite anual perdele forestiere în funcție de mărimea râurilor de 20, 50, 100 și 1000 metri până cadrul normativ nu va fi implementat 100%;
4. Lacurile de acumulare care au constituit sursă de secare a râurilor și/sau care contribuie constant la degradarea acestora trebuie să fie evacuate;
5. Desfășurarea permanentă a lucrărilor de curățare a izvoarelor;
6. Identificarea de soluții avantajoare împreună cu proprietarii de terenuri agricole privind zona de siguranță pentru bazinele acvatice.

Nivel ridicat de educație a tuturor actorilor sociali cu privire la protecția mediului

Utilizarea de instrumente cu caracter permanent care să educe societatea cu privire la aspectele specifice protecției mediului, subliniind importanța lor și încurajând inițiativa cetățenilor.

» **Introducerea educației de mediu obligatorii**

Protejarea mediului nu poate fi doar rezultatul unui control permanent și al aplicării unor sancțiuni severe pentru cei care încalcă reglementările în vigoare. În privința problemelor de mediu este important să dăm prioritate prevenției, pentru că sancțiunile - deși sunt foarte necesare pentru descurajarea încălcării legilor - nu anulează efectele negative deja produse. Înțelegerea de către cetățean a influenței directe și a importanței mediului natural și antropoc asupra calității propriei vieți, conștientizarea impactului comportamentului său asupra sa și a celorlalți se vor dobândi doar printr-un program de educație de mediu obligatoriu susținut și continuu.

» **Conștientizarea populației asupra problemelor de mediu**

Statul, prin administrația centrală și locală, trebuie să aducă în discuție pe agenda publică toate probleme reale și prioritare de mediu, nu doar cele pentru care există un răspuns comod sau care sunt aducătoare de voturi populiste. Cetățenii trebuie să își formeze o imagine completă și corectă asupra efectelor pe care deciziile politice și administrative le au, de la legi la hotărâri ale consiliilor locale și chiar până la nivelul deciziilor personale.

» **Mecanisme de stimulare a acțiunii voluntare**

Statul poate încuraja alocarea de resurse private pentru managementul valorilor și al resurselor naturale prin stimularea inițiativelor persoanelor fizice și juridice de acțiune voluntară în sensul protecției mediului peste standardele minime obligatorii. În acest sens, este importantă stabilirea zonelor unde acest tip de inițiativă voluntară este stimulată, precum și modalitățile prin care în fiecare zonă identificată se poate implementa un mecanism eficient de stimulare (scutiri de taxe, compensări financiare, finanțări pentru ONG-uri, programe de îmbunătățire a capacității de management a voluntarilor etc).

PUTEREA DIGITALIZĂRII, INOVĂRII, TEHNOLOGIILOR NOI

CONTEXT

Moldova are șansa istorică de a se dezvolta, arzând etape, prin adoptarea accelerată a tehnologiei în mediul public și prin oferirea cadrului și stimularea adopției instrumentelor digitale, a automatizării și a investițiilor în tehnologie în cel privat. Moldova dezvoltării durabile trebuie să fie produsul cooperării active dintre un stat facilitator și cetățeanul responsabil, implicat activ în procesul de guvernare și deschis către utilizarea tehnologiilor digitale. Această cooperare se consolidează pe un model de contract social, bazat pe principiile unei societăți deschise, care garantează cetățeanului accesul în timp real la informații de calitate și care îl implică, în mod direct, în procesul decizional. Din tranziția către o societate a viitorului competitivă, ce creează bunăstare, face parte un ecosistem antreprenorial efervescent ce presupune regândirea sistemului educației formale, prinsă în tipare conservatoare și cu o tradiție STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) necultivată. Racordarea la standarde și bune practici europene și internaționale, și colaborările dincolo de granițe devin măsura succesului în orice inițiativă ce presupune infrastructură digitală, interoperabilitate și o Piață Digitală Unică. Moldova poate juca un rol major ca parte din economia digitală și trebuie să își alinieze reglementările și legislația la cea europeană, urmărind în același timp atingerea indicatorilor pentru acest sector. Un model de guvernare digitală simplificat și dinamic, care stimulează competitivitatea și transparența în cheltuirea banului public este piatra de temelie a unei administrații eficiente. Proiectul nostru de țară va reflecta în viața de zi cu zi a cetățeanului beneficiile pe care lumea de mâine ni le-a făcut deja accesibile prin tehnologie. O guvernare ce respectă cetățenii are datoria de a aduce aceste beneficii prin proiecte inteligente în satele și orașele din Moldova.

DIGITALIZAREA ADMINISTRAȚIEI

EDUCAȚIE DIGITALĂ, DECALAJ DIGITAL ȘI INCLUZIUNE

Ruslan Codreanu

Numele, prenumele Președintelui ales

semnătura